

Minus urget Augustinianum testimonium, si spectetur contextus. Nam S. Doctor in objecto loco disputat de *ideis rerum exemplaribus*, contenditque, illas Deum non extra se positas respexisse, sed in mente sua. En quomodo post multa de platoniciis ideis scripta pergat: *Quis religiosus negare audeat, immo etiam non profiteatur, omnia, quæ sunt, Deo auctore esse procreata, eoque auctore omnia, quæ vivunt, vivere, atque universalem rerum incolumitatem et ordinem summi Dei legibus contineri, et gubernari? Quo constituto, quis audeat dicere, Deum irrationabiliter omnia condidisse? Quod si recte dici, et credi non potest, restat, ut omnia ratione sint condita: singula igitur propriis sunt creata rationibus. Has autem rationes (i. e. ideas rerum faciendarum), ubi arbitrandum est esse, nisi in ipsa mente Creatoris? Non enim (ecce verba quæ ansam dederunt Gonetane objectioni) extra se quidpiam positum intuebatur (nenpe ceu externum exemplar), ut secundum id constitueret, quod constituebat; nam hoc opinari sacrilegum est. Quod si hæc rerum rationes in divina mente continentur, neque in divina mente quidquam nisi æternum, atque incommutabile esse potest, atque has rerum rationes appellat Plato ideas, non solum sunt ideæ, sed ipsæ vere sunt.* Ex quibus per se liquet, tum nihil in verbis S. Augustini contineri doctrinæ nostræ contrarium, tum necessariam non esse S. Thomæ interpretationem.

Jam quod Angelici Doctoris postremum testimonium attingit, fatemur illud, saltem specie tenus, contrarium videri, contrarium tamen reapse non est, si definitiones immediate ante præmissæ ab Aquinate præ oculis habeantur. Nam *in se ipso*, inquit, *cognoscitur aliquid, quando cognoscitur per speciem propriam adæquatam ipsi cognoscibili, sicut cum oculus videt hominem per speciem hominis. In alio autem videtur id, quod videtur per speciem continentis, sicut cum pars videtur in toto per speciem totius, vel cum homo videtur in speculo per speciem speculi, vel quocumque alio modo contingat aliquid in alio videri (1).* Ergo secundum definitionem vocum a S. Thoma traditam, ad hoc ut aliquid videatur in se ipso, requiritur ut per speciem ejus propriam cognoscatur.

(1) S. Thom. 1 p., quæst. 14, art. 5 corp.

Atqui impossibile est ex nostra quoque doctrina, ut Deus possibilis vel alia quævis cognoscat per speciem propriam. Ergo si nos ipsi eodem pacto definiremus modum cognoscendi in se et in alio, deberemus negare, quod possibilis cognoscat Deus in se ipsis; ac proinde non doctrina, sed modus tantum loquendi S. Thomæ nobis contrarius est. Accedit, quod S. Doctor, ut suo loco videndum erit, sæpissime scripsit, Deum futura contingentia videre in se ipsis; quod tamen negatur a S. Thoma generatim in loco objecto *de omnibus rebus a Deo distinctis*. Ergo nisi velimus Angelicum secum pugnare, necesse est ut fateamur, ipsum S. Doctorem hoc, quod est videre alia *in se ipsis*, diversimode in diversis locis intellexisse, et consequenter quod Deus cognoscat possibilis *in se ipsis*, defendi possit in sensu non alieno ab Aquinate: et in hoc sensu, quem jam satis explicuimus, propugnamus propositionem. Fateor tamen quædam esse duriuscula in verbis Aquinatis, quæ haud commodam patiantur interpretationem.

ARTICULUS III

Utrum Deus intrinsece connectatur cum interna rerum possibilitate.

57. Controversia hæc necessaria videtur esse ad melius percipiendam præcedentem, quia si Deus intrinsece connectitur cum possibilitate creaturarum, haud arduum est intelligere, quomodo possit possibilis in se ipsis cognoscere. Si autem non connectitur, Deus se ipsum inspicere non necessario determinabitur ad possibilis quoque percipienda. Cæterum controversia isthæc generalius tractari solebat in Philosophia generatim de intrinseca connexionione causarum quarumvis cum suis effectibus, et sub illis quoque terminis proponebatur, utrum causa transcendentalem ordinem importet ad effectus possibilis. Nobis vero, qui solum de Deo tractamus, magis placet prior formula controversiam proponendi, et quia planior est, et quia minus irretitur cum alia quæstione de relationibus Dei ad res creatas in primo volumine tractata.

Status
questionis

et varii modi
quibus
controversia
proponitur.

Quid sit Deum
intrinsicè
ac metaphysicè
cum interna
rerum
possibilitate
connecti.

Ut ergo status quæstionis rite percipiatur, Deum cum interna rerum aliarum possibilitate metaphysicè atque intrinsicè connecti perinde est, ac Deum ita fundare internam rerum possibilitatem seu non repugnantiam, et consequenter etiam impossibilitatem vel repugnantiam impossibilium, ut ex eo quod Deus est talis, sequatur necessario res alias, quæ possibiles dicuntur, reapse possibiles interne esse, impossibiles vero intrinsicè repugnare: unde si res, quæ sunt possibiles interne desinerent esse possibiles, vel impossibiles fierent possibiles, ipsa quoque Dei perfectio mutaretur, seu jam non esset eadem intrinsicè, et consequenter Deus desineret esse Deus. Et sic inquiritur, utrum Deus ita sit connexus cum possibilibus, ut secum trahat necessario illorum internam possibilitatem et impossibilitatem impossibilium, an vero e converso ita sit intrinsicè inconnexus et ex se indifferentem se habens respectu possibilitium et impossibilium, ut idem prorsus permaneret, etiamsi quæ modo possibilia intrinsicè sunt, intrinsicè impossibilia redderentur, et vicissim impossibilia fierent possibilia.

Varie
sententiæ.

Prima sententiæ affirmat Deum hoc pacto intrinsicè atque essentialiter connecti cum possibilibus: quam tenent communiter Thomistæ cum Capreolo (1), Cajetano (2) et Bañez (3), ut videre est apud Joannem a S. Thoma (4) et Joannem Martínez de Prado (5), ipse M. Joannes a S. Thoma (6) et M. Vincentius Ferre (7), itemque frequentius nostrates cum P. Suarez (8), Molina (9), Valencia (10), Ruiz de

(1) 1.º dist. 35, quæst. 2, art. 1.

(2) In 1.^{am} part., quæst. 12, art. 8.

(3) Ibid.

(4) In 1.^{am} part., tom. 1, quæst. 12, disp. 15, art. 3.

(5) *Physicor.*, lib. 1, quæst. 21, num. 20.

(6) In 1.^{am} part., tom. 2, quæst. 25, disp. 11, art. 1, paragr. Ex destructione possibilitatis creatæ quomodo sequatur destructio omnipotentia.

(7) *Trat. Theolog.* in 1.^{am} part., tom. 2, trat. 13, quæst. 3, paragr. 4.

(8) *De Deo*, lib. 2, a cap. 25; et lib. 3, cap. 9, num. 13.

(9) In 1.^{am} part., quæst. 10, art. 8, disp. 2.

(10) In 1.^{am} part., disp. 1, quæst. 12, punct. 6.

Montoya (1), cardin. de Lugo (2), Tanner (3), Granada (4), Valentin Herice (5), Joanne Salas (6), Fassolo (7), Francisco de Lugo (8), Arriaga (9), Tellez (10), Moratio (11) Martinon (12), Carleton Compton (13), Francisco Amico (14) Antonio Bernaldo Quiros (15), Nicolao Martínez (16), Ignatio Peinado (17) et Ludovico Lossada (18). Quare non vere scripsit Magister Vicentius Ferre quod «jesuitæ communiter tenent cum suo Vazquez hic (disp. 104, cap. 5, num. 26), quod si nulla adesset possibilis creatura, adhuc Deus diceretur omnipotens».

Secunda sententiæ negat Deum intrinsicè atque essentialiter connecti cum possibilitate creaturarum, eamque tuentur Scotistæ communiter apud P. Ludovicum de Lossada et e nostris Vazquez (19), Alarcon (20), Ripalda (21), Gillius (22), Oviedo (23), Franciscus Alphonsus (24), Petrus Hurtado (25)

(1) *De scient. Dei*, disp. 10, sect. 6.

(2) *De incarnat.*, disp. 2, sect. 5.

(3) Tanner, 1.^a part., disp. 4, quæst. 4, dub. 3.

(4) *Tract.* 2, disp. 15.

(5) *Disp.* 5, cap. 3.

(6) In 1.^{am} 2.^æ tom. 1, tract. 2, disp. 4, sect. 4.

(7) In 1.^{am} part., quæst. 12, art. 4, dub. 12, num. 68.

(8) *Tract. de visione Dei*, disp. 23, cap. 2.

(9) *Theolog.* 1.ª part., tract. de visione Dei, disp. 10, a núm 12; et *Physic.* disp. 7, sect. 2.

(10) *Disp.* 21, sect. 4.

(11) *Disp.* 18, sect. 2.

(12) *Tom.* 1, disp. 10, num. 15.

(13) *Physic.* disp. 6, sect. 1.

(14) *De Deo*, tract. de visione Dei, disp. 9, sect. 21.

(15) *De Deo*, disp. 41; et *Curs. philos.*, disp. 52.

(16) *Deus sciens sive de scientia Dei*, controuv. 2, disp. 4, sect. 2.

(17) *Physic.* disp. 3, num. 8.

(18) *Physic.* tract. 2, disp. 7, cap. 1 seqq.

(19) In 1.^{am} p., disp. 104, cap. 6; et disp. 143, cap. 4.

(20) *Tract. de scientia Dei*, disp. 2, cap. 4.

(21) *De ente supernaturali*, dis. 32, num. 16.

(22) *Prima part.*, lib. 2, tract. 10, cap. 2.

(23) *Metaphys.*, controuv. 10, punct. 4.

(24) *Physic.*, disp. 10, sect. 3.

(25) *Metaphys.* disp. 5, sect. 9.

Becanus (1), Gaspar Hurtado (2), Raynaudus (3), Arrubal (4), Soarez lusitanus (5) et Hemelman (6). Ut clarius procedamus, juvat duabus conclusionibus controversiam definire.

58. PROPOSITIO 1.^a Non repugnat perfectioni divinæ, quod Deus essentialiter connectatur cum intrinseca possibilitate creaturarum vel cum intrinseca chimærarum impossibilitate.

Non repugnat perfectioni divinæ, ut Deus essentialiter connectatur cum intrinseca possibilitate creaturarum vel chimærarum impossibilitate.

Probatur. Eatenus repugnaret divinæ perfectioni connecti cum intrinseca creaturarum possibilitate, vel cum chimærarum impossibilitate, quatenus connexio ista Deum dedeceret vel α) ex conceptu entis summe necessarii, vel β) ex conceptu entis omnino independentis, nulloque alio indigentis. Atqui ex neutro conceptu dedecet Deum essentialiter connexio cum possibilitate creaturarum vel chimærarum impossibilitate. Ergo stat propositio.

Major constat; quia omnes adversariorum scrupuli hac in re tandem ex alterutro capite desumuntur.

Minor probatur per partes. Et primo quidem α) *Prædicta connexio non repugnat Deo ex conceptu entis summe necessarii*. Licet enim non desint, ut in precedenti articulo monui, qui negent majorem esse necessitatem Dei necessitate possibilitatis rerum creaturarum et aliorum enuntiabilium, quæ dicuntur æternæ veritatis; tamen equidem admitto gradus diversos necessitatis, et concedo summam esse necessitatem Dei, quin exinde putem non posse Deum cum minus necessariis intrinsece atque essentialiter connecti. Et ratio est, quia ex eo quod magis necessarium connectatur essentialiter cum minus necessario non amittit suam necessitatem, nec ideo desinit esse magis necessarium intrinsece, sed tantum attrahit, et elevat rem minus necessariam ad extrinsecus participandam suam majorem necessitatem,

(1) Tom. 1, cap. 9, quæst. 13.

(2) *De Incarnat.*, difficult. 5.

(3) *Theolog. nat. disp.* 8, quæst. 5, art. 6.

(4) 1.^a part., disp. 30.

(5) *Physic. tract.* 2, disp. 5, sect. 3, num. 464 seqq.

(6) Fere per totum volum. in 1.^{am} part.

quemadmodum paulo superius declaratum religimus (1). Ergo ex conceptu entis summe necessarii et superantis in hac perfectione intrinsece necessitatis quodvis aliud ens sive creatum sive creabile, non potest probari, quod repugnet Deo essentialis connexio cum intrinseca possibilitate creaturarum vel impossibilitate chimærarum, aut cum alia veritate præter Deum quomodolibet necessaria.

Nec vero β) *prædicta connexio repugnat Deo ex conceptu entis omnino dependentis nulloque alio indigentis*. Quia aliud est connecti cum alio, et aliud est indigere illo, aut dependere ab illo; quamvis enim quidquid indiget alio, et dependet essentialiter ab illo, connectatur cum illo; non propterea terminos convertere licet, ut illico dicamus quidquid cum alio connectitur, illo indigere, aut ab eo dependere. Connexio enim ac dependentia non ex eodem capite desumuntur. Sol enim connectitur cum luce, qui non ab illa dependet, nec ea indiget, sicut indiget sole lux, et ab eodem dependet. Nam sol connectitur ut principium suæ perfectionis communicativum siquæ diffusivum; lux vero connectitur cum sole ut ex eo accipiens suam perfectionem, quæ secus careret: quare priori modo connecti probat in sole plenam independentiam a luce ac copiam perfectionis, quæ indigentiam excludit; altero autem modo connecti probat dependentiam atque indigentiam in luce. In hunc ergo modum Deus ita connectitur cum possibilitate creaturarum, ut necessario importet independentiam; Deus enim non connectitur cum illa possibilitate tamquam cum principio, a quo aut perfectionem aut bonitatem aut beatitudinem desumat, sed tamquam cum termino, cui communicare possit bonitatem ex bonitatis suæ abundantia, quique nullam habere queat necessitatem, perfectionem vel proprietatem nisi a Deo. Sicut enim nulla est entitas nisi a Deo, ita nulla est talis necessario entitas, quæ non repugnet, nisi quia imitatur entitatem Dei; nec est ulla chimæra, nisi quia talis est, quæ nequeat Deum imitari vel naturam illius participare; nulla denique alia veritas necessaria, nisi quia talibus constat extremis enuntiationis, quæ nisi eo pacto componantur, primam æternamque Dei veritatem

(1) Vide supra num. 53, pag. in 161 in responsione ad *Objic. 1.^a*

participare non possunt. Quam ad rem valeat illa Sancti Augustini sententia (1): *Ut boni simus, Deo indigemus; ut bonus sit Deus, nobis non indiget. Non indiget nobis, ut melior sit, aut potentior, aut beator: quid enim esset quicquid aliud est, nisi ipse fuisset? Quo ergo eget abs te, qui erat ante te, et tam potens erat, ut cum tu nihil esses, faceret te?* Quæ cum ita sint, concludendum est ex independentia Dei nulliusque alterius indigentia nullatenus consequi, Deum non esse connexum cum intrinseca possibilitate creaturarum: immo vero ex connexione Dei cum illa possibilitate probatur independentia Dei a creatura nulliusque alterius indigentia (2).

Difficultates
soluitur.

59. Dices 1.º Si Deus connecteretur cum creatura ut existenti, indigeret illa, quamvis profecto non connecteretur cum illa ceu cum principio, a quo haberet Deus suam perfectionem, sed ceu cum termino, cui communicaret bonitatem ex abundantia suæ bonitatis. Ergo si Deus connectitur cum creatura ut *possibili*, illa similiter indiget, quantumvis connectatur cum illa solum tamquam cum termino, cui communicare possit bonitatem ex abundantia suæ bonitatis.

Respond., *neg.* Anteced. Nam ex eo solum quod Deus connecteretur cum creatura ut *existente*, non posset immediate ac formaliter inferri, quod Deus illa indigeat, aut dependeat ab ipsa, sed tantum quod Deus non esset liber in creando. Cum vero certum sit atque exploratum, Deum esse liberrimum in operando ad extra, fieri nequit, ut connectatur cum ulla creatura prout existente. Ex quo tamen perperam inferres, Deum neque cum creaturis ut *possibilibus* necessario connecti, quandoquidem ex divina libertate non pendet, quod possibile desinat esse possibile, fiatque impossibile, ac similiter impossibile fiat possibile, quemadmodum pendet ex libero decreto Dei, quod res existant, vel non existant, aut existere desinant. Et ratio est, quia Deus est pelagus infinite perfectionis et exemplar omnis entis creati et creabilis, ita ut infinite rerum rationes, eæ nimirum quæ constituunt essentias intrinsece possibles seu non repugnantes, sint, nec possint non esse, representationes atque imitationes, utique

(1) S. August., In *psalm.* 70.

(2) Vide Nicol. Martinez, loc. cit., sect. 4.

deficientes, divinæ entitatis, quælibet autem aliæ rationes imaginabiles, vel potius voce utcumque significabiles, nullatenus possint esse imitationes essentiae divinæ, sed tantum chimeræ ac purum nihilum non solum in ordine existentiae, sed etiam in ordine essentiae.

Dices 2.º Ad perfectionem Dei pertinet, quod pro lubitu efficere queat, ut creaturæ sint, vel non sint. Ergo pariter ad perfectionem ejusdem spectare debet, ut tollere valeat *esse* intrinsecum possibilitatis; secus enim, cum *esse* possibilitatis sit aliquid, Deus non posset facere, ut creaturæ nihil omnino sint.

Respondeo, *conc.* anteced., *nego* conseq. et suppositum ejus, nimirum quod insit *possibilibus* ullum *esse* intrinsecum actuale, sive possibilitatis, sive essentiae, sive quidditatis aliove nomine vocetur. Jam enim suo loco probatum reliquimus (1), *possibilibus* præter *extrinsecum esse* quod habent in cognitione Dei et in potentia et virtute, per quam sortiri existentiam queunt, nullum aliud *esse actu* competere, sed tantum potentia, quia nimirum reapse nihil *sunt*, sed tantum *possunt esse*.

Ad probationem consequentis respondeo, *distinguendo*: *esse* possibilitatis est aliquid extrinsecum ipsis *possibilibus, conc.*; est enim ipse actus divinæ cognitionis et *esse* virtutis productivæ; est aliquid intrinsecum ipsis *possibilibus, subdist.*; actu, *neg.*; potentia, *conc.* Cæterum hoc *esse* pure-potentiale seu *posse esse aliquid actuale*, quod actu purum nihil est in se et extra suas causas, Deus non potest auferre a *possibilibus*, quia non potest efficere, ut intrinsece possibile fiat impossibile, ac vicissim, quandoquidem impossibile est, ut eadem ratio intelligibilis sit, et non sit imitatio ac representatio essentiae divinæ.

Dices 3.º Quod Deus dependeat a creatura possibili tamquam a termino suæ connexionis reapse imperfectio est. Ergo removenda est a Deo.—Respondeo, *conc.* anteced.; ideoque non dixi Deum *dependere* a creatura possibili ut a termino, sed tantum *connecti* ut cum termino, cui suam communicet perfectionem. Unde sequitur in Deo summa

(1) *Ontolog.*, num. 276 seqq., pag. 654 seqq.

sufficiencia atque independentia ab alio quovis, et in aliis summa dependentia et indigentia Dei.

Dices 4.º Si quis homo alteri, præsertim inferioris conditionis, sic alligetur, ut sine illo nec esse, nec vivere posset, intolerabilis foret subjectio. Ergo necessaria ista Dei cum possibilibus connexio, quæ similis est alligatio, neganda prorsus videtur tamquam magna imperfectio.

Respondeo, *conc.* anted., *neg.* conseq. Sane alligari necessario alteri ut existenti est limitatio libertatis, ac proinde imperfectio, quia qui summe ac perfectissime liber est, debet posse dominari aliis omnibus, ita ut illa possit pro lubitu a se remove, vel etiam in nihilum redigere. At connecti cum possibilitate infinitarum rerum, quarum omnium ens primum est immutabiliter exemplar inexhaustum, et quidem ita connecti, ut ex perfectissimo libertatis dominio possit ad nutum producere omnia ex nihilo, et iterum in pristinum nihilum redigere, profecto neque est imperfectio neque captivitas vel limitatio libertatis, sed infinita liberrimi domini perfectio (1).

60. PROPOSITIO 2.^a Non solum non repugnat divinæ perfectioni, sed e converso requiritur ab eadem perfectione, ut essentialiter connectatur cum intrinseca creaturarum possibilitate chimerarumque impossibilitate.

Prob. 1.º Deo asserenda est potentia et voluntas omnium perfectissima. Sed potentia connexa essentialiter ac metaphysice cum creaturarum possibilitate longe perfectior est potentia non sic connexa. Ergo...

Major liquet per se. Minor probatur. Potentia illius, qui penes se habet apponere conditionem ad operandum necessariam et excludere impedimentum insuperabile, perfectior est potentia illius, qui aliunde spectare debet, ut apponatur conditio istiusmodi, et auferatur impedimentum. Atqui possibilitas intrinseca effectus est necessaria prorsus conditio, ut potentia seu virtus activa sit penitus ad operandum expedita, impossibilitas autem intrinseca rei est impedimentum insuperabile pro quavis potentia, quemadmodum constat ex distinctione necessario admittenda dupliis possibilitatis et

(1) Vide P. Nicol. Martínez, loc. cit., sect. 4.

impossibilitatis, internæ et externæ (1). Ergo potentia Dei perfectior est, si ex ipso Deo pendeat necessario, quod effectus creabiles sint intrinsece possibiles, et chimæræ sint intrinsece impossibiles, id est, si Deus intrinsece connectatur cum possibilitate creaturarum aut creabilium effectuum et impossibilitate chimærarum.

Explicatur, et simul urgetur 2) «Potentia, quæ ex se non resistit, nec repugnat eventui, in quo præter libertatem propriam sit penitus impedita, et veluti catenata ad operandum, imperfectior est, quam quæ tali eventui resistit essentialiter. Ast ita se habet omnipotentia inconnexa, si ad connexam comparetur; siquidem non repugnat eventui, in quo creaturæ omnes aliunde fiant impossibiles, quo in eventu prorsus impedita esset ad operandum, multo tenacius et ineluctabilius, quam in homine ferreis vinculis catenato potentia currendi».

Explicatur et urgetur. 3) «Omnipotentia connexa sibi soli debet, quod expedita sit ad operandum, quancumque libuerit; inconnexa vero non hoc sibi unice debet, sed creaturis etiam, quarum possibilitatem (sine qua non esset expedita, sed impedita prorsus) non infert ex propriis meritis, sed quasi aliunde provenientem expectat. Quis autem non videat, hoc posterius ad imperfectionem et debilitatem potentie pertinere?» (2).

Prob. 2.º ex alibi demonstrato fundamento possibilem in divina essentia; quidquid enim sit, utrum possibile eorumque intrinseca possibilitas pendeat etiam a divino in intellectu, constat apud omnes christianos Philosophos, prædictam possibilitatem tandem a divina essentia pendere. Unde sic argumentari licet: Stante hac divina essentia, metaphysice repugnat, ut omnia quaecumque sunt possible, non sua intrinseca possibilitate gaudeant, itemque omnes chimæræ non sua polleant intrinseca impossibilitate. Atqui hoc perfunde est, ac Deum metaphysice atque essentialiter connecti cum intrinseca creaturarum possibilitate atque intrinseca impossibilitate chimærarum. Ergo...

Minor liquet ex præmissa initio terminorum explicatione. Major autem nullo negotio probatur. Etenim Deus cum hac

(1) Quod fuse probatum vide in *Ontolog.* num. 238, pag. 664 seqq.

(2) Lessada, *Physic. tract.* 2, disp. 1, cap. 1, num. 3.

Non solum non repugnat divinæ perfectioni, sed ab eadem requiritur, ut Deus essentialiter connectatur cum intrinseca creaturarum possibilitate chimerarumque impossibilitate.

sua infinita essentia fons est et exemplar omnium possibilium, quæ eatenus præcise non intrinsece repugnant, quia si crearentur, continerent entitatem representantem atque imitantem, pro suo quæque modulo, divinam essentiam. Ergo si qua res nunc possibilis redderetur intrinsece repugnans, desinet profecto divina essentia esse illius exemplar. Atqui divina essentia non potest unius ejusdemque gradus specifici entitatis modo esse, modo non esse exemplar, quin mutaretur in se. Ergo cum nefas sit essentiam divinam in se mutari, metaphysice repugnat, ut quidpiam eorum, quæ possibilia sunt, intrinsecam suam possibilitatem emittat. Et simili modo cum ideo intrinsece impossibilia in se repugnent, quia nequeunt imitari divinam essentiam, consequens est, ut, stante divina essentia, impossibilia non possint ab æterno in æternum non repugnare.

Prob. 3.º «Inconnexio cum possibilibus destruit, vel minuit valde perfectionem plurium attributorum Dei: ejusmodi sunt dominium seu potestas dominandi, libertas, justitia, misericordia, liberalitas, quæ nequeunt explicari, seu exerceri, nisi erga creaturas. Patet assumptum: nam, connexione sublata, Deus est ab intrinseco indifferens ad eventum, in quo nulli rei possit absolute dominari, et in quo non sit absolute liber, nec absolute potens justa decernere, nec misereri, nec benefacere; non enim tunc hujusmodi potestas in Deo esset absoluta, sed pure conditionata juxta adversarios, sub conditione scilicet quod creature redderentur possibiles, quæ conditio non esset a Deo illata, nec auferibilis. Ergo nec de facto Deus est ex se et ex propriis meritis plusquam conditionate liber, et potens dominari, etc. Deus enim juxta adversarios nihil aliud habet ab intrinseco, quam haberet, si nulla creatura esset possibilis. Alqui libertas pure conditionata, maxime sub conditione a se non dependente, similisque potestas dominandi, benefaciendi, miserendi, etc., multo imperfectior est, quam absoluta, ut patet, tum ex communi sensu; tum exemplo libertatis, et potestatis humane; tum quia libertas, eo modo conditionata est libertas impedita et ligata, impotensque suo Marte fieri expedita, consequenterque magis dicenda est non libertas, quemadmodum dicitur non liber ad audiendum sacrum, qui vel carcere

detinetur, vel non habet copiam sacerdotis celebrare volentis. Multum ergo deprimitur eorum perfectio attributorum, connexione sublata.»

Urgetur 2) data inconnexione, Deus est intrinsece indifferens ad eventum, in quo detur potestas, a se independens, destruendi possibilitatem creaturarum, ut paulo ante vidimus. Ergo est intrinsece indifferens, ut se inconsulto possit alia potestas ipsum privare officio et exercitio Domini, Judicis, Benefactoris, etc.: exercitio quidem, ut est clarum: officio pariter, nam officium Regis, cui subditi sint impossibiles, et officium Judicis aut Benefactoris, cui chimericum sit judicare, aut benefacere, frivolum videtur, et nugatorium. Urgetur 3) ex terminis absurdum est, quod Deus ab intrinseco sit indifferens, ut sibi ab extrinseco præcludantur fontes misericordie et beneficentie, ita ut non maneat liber ad ullum inde rivulum derivandum. Sic autem Deus erit indifferens, si ex se non resistat impossibilitati creaturarum: ex hac enim impossibilitate sequeretur, divinæ misericordie ac beneficentie fontes manere ab extrinseco penitus oclusos absque ulla Dei libertate, sive ad effluendum in sensu composito impedimenti, sive ad impedimentum ipsum auferendum.» Urgetur 4) Fide credimus Deum posse quidquid vult; et hunc fidei articulum Deus ipse ab intrinseco verificat; non enim in eo articulo credimus aliquid a Deo distinctum. At non illum Deus ab intrinseco verificabit, si est ab intrinseco indifferens ad eventum impossibilitatis creaturarum; sic enim ab intrinseco permittet eventum, in quo nihil ad extra velle possit, ac proinde in quo falsificetur articulus ille fidei, utpote de subjecto non supponente quoad illud, quidquid vult.» (1).

Plura dabunt veteres scriptores, ac nominatim P. Ludovicus de Lossada.

61. Dices 1.º Ex connexione Dei cum possibilibus plura consequuntur absurda. Ergo rejicienda est. *Prob. antec.* 2) Nam primo, si Deus essentialiter connectitur cum possibilibus, dependebit a creaturis, iisque indigebit, quod nefas est cogitare. Sic enim videretur Deus sibi ipsi non sufficere, cum ad suam existentiam, atque adeo felicitatem, indigeret

Objecta
dissipantur.

(1) Lossada, loc. cit., num. 5 et 6.

possibilitate creaturarum. β) Deinde inerit Deo relatio transcendentalis ad possibilia, ideoque ordinabitur ad creaturas. γ) Hinc Deus specificabitur a creaturis. δ) Item veritas hæc: *Formica est possibilis*, non erit minus necessaria, quam hæc alia: *Deus existit*, quod est contra communem sententiam. Et ratio est, quia in nostra sententia, hæc altera propositio, deficiente prima, deficeret. Quandoquidem si nullum possibile potest desinere esse possibile, stante hac Dei essentia; ergo si quod possibile deficeret, mutaretur ipse Deus, ac proinde deficeret. ε) Præterea Deus connecteretur cum possibilitate peccati a creatura patribilis, essetque proinde alligatus termino, quem odio prosequitur. ζ) Demum Beati videntes omnipotentiam essentiamque Dei, viderent in ea cuncta possibilia, atque adeo comprehenderent illam.—Verum hæc parum urgent.

Respondeo, neg. antecéd. Ad argumentum α) *neg.* assert., quemadmodum declaratum est satis in præcedenti propositione. Quamvis nonnulli permittant connexionem cum possibilibus vocari *dependentiam* pure tamquam a termino, cui perfectio tribuatur; melius tamen alii *dependentiæ indigentia* nomen, utcumque benignissime explicatum, respuunt. Jam enim ostendimus, non omnem connexionem, etiam metaphoricam, esse *dependentiam* vel *indigentiam*, idque manifeste patet in ipsa essentiali connexionem Personarum SSmæ. Trinitatis inter se, quæ tamen non invicem dependent, nec proprie indigent. «Itaque unum non posse existere sine alio, non est proprie dependere nec indigere, nisi quando illud aliud requiritur ut causa vel complementum intrinsece perfectivum, vel saltem ut terminus distincte naturæ actu existens» (1).

Nec vero ex prædicta connexionem sequitur Deum non sibi sufficere. «Nam possibilitas creaturæ non requiritur ad existentiam, aut felicitatem Dei, per modum termini veræ indigentia, id est per modum causantis, vel intrinsece constituentis Deum in ratione existentis aut felicitis; sed unice per modum extrinseci connotati, seu termini pure extrinseci, quem ipse Deus infert ut a se perfectibilem. Quare Deus

(1) Lossada, loc. cit., cap. 2, num. 3.

habet a se et in se quiddam est formaliter sua existentia suaque felicitas (nam hæc tota consistit in perfectionibus divinis); et aliunde ex se etiam et ab intrinseco infert, absque alterius juvamine, quiddam ad eam necessarium est per modum puri connotati extrinseci. Quænam autem major sufficientia? Multo apparentius ex non connexionem resultat Deus dependens, indigus et sibi insufficientis; cum expectet aliunde possibilitatem rerum sibi non debitam, ut sit absolute omnipotens, liber, potens determinari, etc.» (1).

Instabis. Deus argueretur indigus et dependens, si connecteretur cum creatura ut existente. Ergo pariter si Deus connectatur cum creatura ut possibili.—**Respondeo, dist.** antecéd.: proprie indigus et dependens, *neg.* *negatum* est superius (2); improprie indigus et dependens, nempe imperfectus, *conc.*; nam eo ipso Deus desineret esse liber circa terminum contingentem, qualis est existentia omnis creaturæ: quæ profecto imperfectio est, sicut constat ex demonstrata in præcedenti volumine divina libertate. Quamobrem *negatur* consequentia, quia cum possibilitas creaturarum non sit contingens, sed necessaria; ex necessaria Dei cum possibilitate connexionem nullatenus sequitur imperfectio, quæ sequeretur ex connexionem cum creaturis existentibus.

Ad argumentum β) dist. assert. Inerit Deo relatio transcendentalis rationis ad possibilia, *transeat*; realis, *nego* ex traditis in primo *Theodicæ* volumine (3). Ibi enim ostendimus realem relationem importare mutuam aliqueum ordinem unius ad alterum; Deus autem non potest ordinari ad creaturas in ullo vero sensu, licet creature ordinentur ad Deum; siquidem eatenus unum ordinatur ad aliud stricte ac proprie, quatenus vel ab eo dependet, vel perficitur, vel habet in se aliquid natura sua directum ad illud. Quæ omnia profecto dedecent Deum.

Ad argumentum γ) negatur assertum, quia cum Deus nihil accipiat a creaturis, nec ad illas ullatenus ordinetur, nec

(1) Lossada, ibid. num. 4.

(2) Num. 59, in respons. ad *Dices* 1.º

(3) Vide *Theodic.* vol. 1.um, num. 81, pag. 265.

in sua ratione aut essentia constituatur, mensureturve per ordinem ad aliud, non potest dici specificari à creaturis.

Ad argumentum δ) *nego* pariter assertum ex superius dictis, quia quamvis utraque propositio sit indefectibilis, at prior non habet nisi necessitatem participatam, altera vero imparticipatam; quandoquidem formica non est possibilis intrinsece, nisi quia Deus, fons omnis realitatis sive actualis sive possibilis, existit.

Ad argumentum ε) *concessa* sequela, *negatur* conseq. Etenim «Deus etiam connectitur cum possibilitate peccati creaturæ; quia, repugnante peccato, non staret potentia permissiva, punitiva et condonativa peccati, quæ est vera et intrinseca Dei perfectio. Nec peccati possibilitas odio habetur a Deo, prout terminat divinam connexionem, scilicet prout est objectum scientiæ simplicis intelligentiæ, quia, prout sic nullam actualiter continet malitiam aut offensam Dei, sed tantum contineret, si existeret (1).

Instabis. Si Deus cum possibilitate peccati connectitur, illam amabit; et quoniam illa identificatur cum malitia peccati, hanc etiam amabit Deus; tum 1.º «quia Deus amat suam potentiam cum ea possibilitate connexam et ut connexam: ergo amat terminum connexionis». Tum 2.º «quia Deus amare debet quidquid est necessarium, ut ipse existat; sic autem necessaria est illa possibilitas, posita connexione». Tum 3.º «quia debet etiam Deus amare, quod sibi melius est; melius autem Deo est peccati possibilitas, quam impossibilitas, nam si hæc daretur, deficeret Deus, ut contendimus» (2).

Respondeo, *neg.* sequelam. Ad cuius primam probationem, *neg.* conseq. «Nam qui amat rem ut connexam, et connexionem ut talem, etiam antecedentem, non debet amare terminum, qui præcise infertur ut possibilis, non vero ut existens, aut exiturus: talis quippe connexionis amor ex se relinquit terminum in statu, in quo sit purum nihil, nullumque bonum actualiter habeat. Sic Deus amat libertatem creatam ad observanda præcepta, cum sit auctor illius; et

(1) Lossada, loc. cit., cap. 2, num. 9.

(2) Lossada, ibid.

tamen non ideo amat peccatum ut possibile, quocum certe connectitur ea libertas, saltem ut proxima et expedita. Id quod maxime verum est, quando amor connexionis non est liber nec practicus, ut accidit in casu nostro, et accidit etiam in amore, quo Deus amat infallibilitatem scientiæ suæ de peccato possibili. Solum ergo amor connexionis censetur, interpretative saltem, amor termini, quando amor est liber et practicus, et aliunde connexio est simpliciter antecedens (ex defectu istius conditionis Deus non amat peccatum, licet amet infallibilitatem suæ scientiæ visionis de peccato existente, vel etiam connexionem actus fidei cum peccato Antichristi futuro), et insuper infert terminum ut existentem aut exiturum, tunc enim connexionis amator censetur libere determinare terminum ad existendum, adeoque illi procurare, quidquid boni per identitatem habere potest; quod abs dubio indicium amoris est, siquidem amare, ut ajunt, est velle bonum. Et hac ratione Nostri contra Thomistas arguunt, quod si Deus prædeterminaret ad materiale peccati, cum malitia necessario connexam, Auctor malitiæ foret, et illam amaret. Non ita res habet in casu nostro. Unde, licet concedatur, amari a Deo suam connexionem, prout ex se infert possibilitatem peccati, et prout est forma dominans peccatum extrinsece possibile, non sequitur extensio amoris ad possibilitatem intrinsecam peccati, sed totus amor sistit in extrinseca forma dominante; non aliter ac amor, quo Deus amat se scire peccatum possibile, vel etiam existens dum committitur, vel quo suam scientiam amat, ut denominantem peccatum *cognitum*» (1).

Ad secundam probationem sequelæ, *neg.* conseq. «Possibilitas enim peccati non est necessaria ad existentiam Dei per modum causæ, vel prærequisiti, vel complementi Deum perficientis, aut intrinsece efficientis; sed tantum pure extrinsece et consequenter, scilicet per modum termini necessario illati a divina existentia. Talis autem terminus non debet a Deo amari; sicuti non amatur, quamvis eodem sensu necessarius sit ad existentiam libertatis create, quam Deus amat» (2).

(1) Lossada, ibid. num. 10.

(2) Lossada, ibid. num. 11.

Ad tertiam probationem similiter dicendum est, quod peccati possibilitas, sicut non est Deo bona formaliter aut causaliter, sed arguitive tantum et præsuppositivè; ita non est formaliter aut causaliter Deo melior, quam impossibilitas, sed præsuppositivè et arguitivè duntaxat, quatenus est terminus præsupponens, et quasi a posteriori arguens, in Deo dari potentiam permittendi, puniendi, et condonandi, quæ melior Deo est ipsa, quam non ipsa; nec alio sensu impossibilitas peccati foret Deo mala vel noxia, si daretur. Quod autem hoc tantum sensu melius Deo est, non debet amari a Deo; præsertim cum nullum sit periculum, ne forte deficiat ille terminus, arguatque divinæ potentiæ ruinam, nisi Deus amore sollicito curam habeat illius conservandi: tale namque periculum Deus ipse removet essentialiter, præscindendo ab amore» (1).

Ad argumentum § negatur sequela. Quemadmodum enim Theologi docent, ex eo quod Beati videant clare Deum Deive essentialiter aut omnipotentiam, nullatenus sequitur, quod videant possibilita omnia, quantumvis cum eo necessario ac metaphysice connexa, quia Deus non necessario videtur sub omni expressione, qua visibilis est, et qua comparari potest ad hæc vel illa possibilita. Resque confirmari potest exemplo albedinis, quæ quidem clare ac intuitivè videtur, quin tamen visio ejus attingat rationem creaturæ vel dependentiæ a Deo, licet hæc cum albedine necessario connectatur, immo et identificetur (2). Cæterum quamvis Beati viderent in divina essentia omnia possibilita; secundum nostram sententiam circa comprehensionis rationem, nondum sequeretur, quod Deum comprehenderent (3).

Dices 2.º Omnipotentia non connexa cum possibilitate creaturarum, perfectior est ac Deo dignior. Ergo ea est asserenda Deo. Prob. antec. 1.º quia omnipotentia non connexa est magis independens, quia est independens non solum ab existentibus, sed etiam a possibilibus. 2.º Est etiam magis indefectibilis, quandoquidem nec in eventu impossibilitatis

(1) Lossada, *ibid.*

(2) Cfr. Lossada, *ibid.*, num. 12.

(3) Vide *Theodic.*, vol. 1.um, num. 203, pag. 673, 675.

creaturarum defecere potest. 3.º Demum majorem præ se fert amplitudinem virtutis, quippe quæ, quantum est de se, posset etiam chimæras producere.

Respondeo, *neg.* antec., cujus contrarium probatum est. Ad primam probationem *negatur* asertum, «tum quia jam supra negavimus connexionem Dei esse dependentiam; tum quia licet aliquo sensu talis esset, illa majorindependentia, quæ resultat apparenter ex connexione, non est vera perfectio Dei, sed chimærica, utpote impossibilis cum perfectionibus aliis vere divinis, cujusmodi sunt potentia inimpedibilis ab extrinseco, potestas dominativa, libertas, etc. Sic major independentia, quæ apparet in Deo inconnexo cum impossibilitate alterius Dei, mendacii divini, etc., non est vera perfectio, nec Deo digna; quia infert ruinam divinæ unitatis, veracitatis», etc. (1).

Ad secundum, *nego* pariter assertum, «quia similiter major illa indefectibilitas non vera, sed chimærica est; tum quia infert defectum perfectionum divinarum, de quibus modo: tum quia similis est illi, qua Deus fingitur indefectibilis pro eventu possibilitatis alterius Dei vel aliarum chymærarum istiusmodi: tum etiam, quia nostra sententia nullam in Deo agnoscit defectibilitatem, nisi pure chimæricam, videlicet non nisi pro eventu impossibilitatis creaturarum, chimærico ex parte Dei, et chimærico ex parte creaturæ: arguit ergo indefectibilitatem omnimodam, qua major cogitari non potest, si cogitur vere talis; quid enim magis indefectibile, quam id, cujus defectus undequaque implicat contradictionem?» (2).

Tertia quoque probatio similiter rejicitur, cum non minus chimærica sit major illa virtutis amplitudo, similis prorsus illi, quæ Deo tribueretur ad alium Deum producendum, vel ad creandas chimæras.

Dices 3.º Divinus intellectus non essentialiter infert scibilitatem objecti determinati, licet essentialiter exigat scire quiddam fuerit scibile. Ergo pariter de divina potentia in ordine ad possibilitatem termini discurrendum est.

(1) Lossada, *loc. cit.* num. 13.

(2) Lossada, *ibid.*

Respondeo, *dist.* anteced. Si sermo sit de objecto scientiæ contingentis, *conc.*, quia cum objectum illud pendeat a libero decreto divinæ voluntatis, sine quo non potest existere, ab eodem consequenter pendere debet scibilitas illius. Si autem sermo sit de objecto scientiæ necessariæ, quæ dicitur simpliciter intelligentiæ, *neg.* Nam divinus intellectus essentialiter determinatus est, ut determinate sciat quidquid essentialiter ex divinis attributis infertur, atque adeo ut sciat possibile esse omnes creaturas, et impossibiles omnes chimæras.

Dices 4.º Omnipotentia est virtus plus ex se potens, quam possible producere. Ergo, quantum est de se, posset etiam producere quæ modo possible sunt, etiamsi impossible redderentur. Probat antecedens, quia omnipotentia non est virtus pure sufficiens sed plusquam sufficiens et superabundans respectu possible, cum infinite excedat perfectionem omnium illorum, etiam considerata formaliter in ratione potentie, ac prout est distincta a reliquis attributis. Atqui virtus plusquam sufficiens et superabundans respectu alicujus termini, quantum est de se, potest se ultra illum porrigere. Ergo...

Respondeo, *neg.* anteced. Ad cujus probationem *dist.* Major. Non est virtus pure sufficiens, sed plusquam sufficiens respectu possible singillatim, aut etiam respectu cujusvis collectionis non continentis omnia possible, *conc.* Major.: respectu omnium prorsus possible, *neg.* Et concessa Minore, *neg.* conseq. Sane «omnipotentia, quatenus formaliter et præcise productiva est ad extra, respectu collectionis omnium possible virtus est pure sufficiens; quia nulla virtus inferior sufficiens est, et quia nihil aliud producere potest. Cum hoc tan. en recte cohæret, quod omnipotentia, etiam formaliter sumpta, sit virtus perfectione superior et excellentior, adeo ut omnium possible perfectio, ad illius perfectionem comparata, quasi nihilum reputetur: non enim est pure sufficiens per modum virtutis univocæ, sed per modum æquivocæ et eminentialis. Nec ideo tota hæc eminentia perfectionis de materiali se habet ad possible producenda: passim quippe accidit etiam in creatis, ut effectus exigat, et per se præsupponat virtutem se nobiliorem, ita ut a minore virtute produci nequeat. Sic naturalis intellectiva virtus angeli

(maxime si cum ejus substantia identificetur, ut sentiunt adversarii passim), prout virtus naturalis est, perfectione superat omnes cognitiones a se naturaliter productibiles, a quibus tamen tota per se exigitur: nec illa virtus ex eo perfectionis excessu dici potest naturaliter sufficiens ad alios effectus. Hinc negandum est, quod in omnipotentia, ut tali, possit aliquis perfectionis excessus ratione præscindi a virtute pure sufficiente, id est, satis solaque sufficiente ad omnia possible, et nihil ultra. Si enim concipitur omnipotentia, ut vere sufficiens ad omnia possible, nequit non concipi ut virtus simpliciter infinita (quæ est veluti definitio potentie ad possible omnia sufficientis), et hoc ipse concipitur ut perfectione supereminens possible omnia (1).

Dices 5.º Si Petrus fieret impossibile, non deficeret omnipotentia. Ergo hæc non connectitur metaphysice cum possibilitate Petri. Prob. antecedens, quia inde solum sequeretur, quod non posset Deus producere Petrum, qui tunc se haberet instar chimære. Atqui ex eo quod Deus non posset producere chimæram, non deficit omnipotentia. Accedit, quod passim accidit, unum possibile fieri omnino impossibile. Nam v. g. non cursus Petri pro hoc momento, qui possible erat, desinit esse possible in hypothesi quod currat: idemque dico de aliis sexcentis exemplis similibus. Quis autem dicat, omnipotentiam deficere, vel mutari in hujusmodi eventibus?

Respondeo, *dist.* anteced. Non deficeret omnipotentia formaliter per defectum possibilitatis Petri, *conc.*, nam defectus formalis est immediata carentia totius entitatis vel alicujus intrinseci constitutivi; possibilitas autem intrinseca creaturæ distinguitur a tota entitate divinæ omnipotentie. Non deficeret arguitive, *neg.* anteced. et conseq. Tunc enim, quemadmodum superius explicuimus, argueretur in Deo defectus alicujus veræ potentie atque eminentialis continentie; Petrus enim quamdiu possible est, eminenter continetur in essentia divina, et virtualiter in potentia, non potest autem contineri, si reddatur de se impossibile. In eo ergo eventu jam essentia divina et virtus aliter se haberet, ac

(1) Lossada, loc. cit., num. 16.